

75713

אליעזר גולדברג

(א) נחמה לי

(אידיליה מחיי ב"ס עברי)

(ב) מנשה השני

(הלצה לילדים)

ה בימה

הקטנה

חוברת א'.

וילנה — 1926

בדפוס ש. פ. גארבער, וילנה, זאחאלנא 25.

יישר-כח !

בשם ההנהלה והמועצה הפדגוגית של ביה"ס לבנות ע"ש
הרבנית אסתר רובינשטיין ז"ל, אני מביע בזה את תודתנו העמוקה
לחברנו מר אל. גולדברג, בעד עבודתו החשובה לטובת ביה"ס ע"י
שתי יצירותיו הנחמדות, שחבר בשביל התלמידות: א) „נחמה'לי”
וב) „מנשה השני”, שכ"כ הצטינו בהן בהצגתן באולם הטיאטר
„פאלאס”.

לך, חברנו, בכחך זה והנחילה תמיד נחת רוח לבנינו ובנותינו
הקטנים, אהוביך ואוהביך.

מנהל ביה"ס

ה. מ. זאסליאנסקי.

(„ציט” 23 №, תרפ"ו.)

L. Goldberg

1. NECHAMELE—(Idyla dziecinna).
2. MENASZE DRUGI—(Komedyjka).

1926.

Drukarnia F. Garbera, Wilno, Zawalna 25.

נחמה'לי

(אידיליה מחיי ביס עבריים).

הנפשות:

ה מ ו ר ה .

נחמה—תלמידה.

ש מ ח ה — תלמיד.

א ל י ה ו ה נ ב י א .

צ ל ה — משרתת.

ה ת ל מ י ד י ם .

אולם בית הספר. על הקירות—תמונות שונות, ביניהן מפת ארץ-
ישראל ודגל בית-הספר. באמצע החדר—קיפסא גדולה של קרן-הקימת
לישראל, גדולה כקומת איש.

צ ל ה : (מכבדת את הבית) היום חמשה עשר בשבט... היום
אנוח גם אני מעמלי יום יום... ברוך ד' יום יום...
הקטנים הפוחזים הללו מטרידים עלי את עולמי. גם
אני הייתי בימים מקדם פעוטה, אבל כלום אפשר לה
לבית ישראל לצאת במחולי-משוש ככל בנות הארץ?

(*) הצגה בהצלחה מרובה ע"י תלמידות ב"ס לבנות ע"ש אסתר רובינשטיין
בתיאטרון "פלס", וילנה, תרפ"ו.

והמורה אף הוא משתגע כמורם, נארח לחברה אחת
עמהם, כאלו היה באמת בן גילם... ימים חדשים—
גזרות חדשות... (נתקלת בקופסא) הנה, למשל, קופסא זו:
בא לו המורה באיזה בקר לא עבות אחד, לא חלים ולא
שוטה, קם על רגליו והכריז: תלמידים! הבה נבנה
לנו קופסא וראשה בתקרה, והיה כל מי שתחא לו
פרוטה יתרה בכיסו ויורידנה לקופסה זו! נו, רבוננו
של עולם! עכשו עומדת קופסה זו, כגולם הזה, באמצע
החדר ואינה נותנת לפנות את הבית כראוי...

נחמה (באה) שלום לך, צלה. היום חמשה-עשר-בשבט ולכן
הנה הבאתי מתנה לנכדך. (מוסרת לה ביצה).

צלה: תודה לך, נחמה'לי. ולוי שנערות כשרות כמותך
תרבינה בישראל.

שמחה (בא) כה לחי, צלה! היום חג! (רוקד מסביבה) חג-חג-
חג... הוי, צלה, תני לי את המטאטא וכבדתי אני את
הבית תחתך.

צלה: הוזהר, הוזהר פוחז! עוד מעט ונשברה הביצה...

שמחה: וכי מאין לך ביצה, צילה?

צלה: נחמה הטובה נתנה לי, יאריך ד' את ימיה עלי
אדמות. (יוצאת).

שמחה: נחמה'לי, ההבאת עשרים גרושים לצרכי החג, כמצוה
עליגו על ידי המורה?
כן, הנה. נחמה:

שמחה: (עצוב) ואני—לא... אמא אומרת, שחרובים ותאנים
תקנה היא בעצמה לנו, ועשרים גרושים יתרים אין

לה עבורי, והמורה בעצמו הלא הגיד לנו, שזוהי רשות ולא חובה.

נחמה: אמנם כן. סבורה אני, כי קפת-החמשה-עשר תגדל היום גם מבלעדיך, ועשרים הגרושים שלך לא מעלין ולא מורידין.

שמחה: כמובן. ואני, נחמה'לי, אלמלי הייתי במקומך, לא הייתי מוסר כלל את כספי למורה. וכי פעוט אני, שאינו מכיר צורת מטבע? בעד עשרים גרושים אפשר לך לרכש כל מה שלבך חפץ... (בלחש) עצתי לך, נחמה, לבלי חכות אף רגע, להוציא תיכף את הכסף לחרובים

נחמה: אי אפשר, שמחה. שוה נא לנפשך את חרפתי, בשעה שכל התלמידים יתנו למורה כל אחד את חלקו ואני... אעמד מרחוק.

שמחה: תמימה את ביותר, נחמה... הנה, למשל, אני, אין לי כלל. ובכן?

נחמה: אמנם, שמחה, לבי לך חברי. אם תסכים, נכונה אני לבא לעזרתך.

שמחה: וכי במה תוכלי לבא לי לעזרה?

נחמה: נחלק ביננו את כספי: עשרה לי ועשרה לך.

שמחה: ואז—גם לי גם לך לא יהיה.

נחמה: אם כן, קבל נא את כל כספי, שמחה... תשיב לי, לכשתוכל, בזמן מן הזמנים.

שמחה: ואת מה?

נחמה: אני אבטיח למורה להביא את חלקי אחר כך,

כעבור ימים אחדים. קבל נא, שמחה, הריני
מפצירה בך..

ש מ ח ה : ומה יגיד לזה המורה, בהודע לו הדבר הזה?

נ ח מ ה : אני לא אגלה את הדבר לשום איש.

ש מ ח ה : על דברתך נאמנה?

נ ח מ ה : הריני מבטיחה, שמחה,

ש מ ח ה : (מקבל) תודה לך, נחמה. טובה את, נחמה'לי, אפילו

מאמא-כחיי ראשי ... (לוחץ את ידה ונעלם. נכנסים תלמידים;

מברכים זה את זה בשלום.)

ת ל מ י ד א ח ד : (עיף) רצתי בכל כחותי, כי יראתי, כי אמרתי,
סן אאחר לבא אל הסעדה. ומי בא היום ראשון?

ת ל מ י ד ש נ י : וכי מי יבא ראשונה אם לא נחמה'לי? היא
תמיד מן המקדימות לכל דבר.

ש מ ח ה : (בא. מראה לנחמה חבילה קטנה.) האח תלמידים! היום

חמשה-עשר = בשבט! היום נאכל חרובים ושקדים

כנפשנו שבענו! ראיתי כבר גם את המורה, כשהוא

הולך ובא. יחי יום החמשה-עשר = בשבט, ויחי החג!

ה ת ל מ י ד י מ : הידד! הידד!

א ח ת ה ת ל מ י ד ו ת : תחי ארץ ישראל עם פרותיה המתוקים!

תחי התאנה!

ה ת ל מ י ד י מ : הידד! הידד!

(התלמידים רוקדים, הומים, מזמרים; רעש, מהומה.)

ש מ ח ה : ה—ה—ס—ס!... הסו! במעגל!

(מחוללים מסביב לקיפסת קרן-הקימת ושרים.)

התלמידים: (שרים.)

בארץ ישראל

בארץ היפה... (וכו')

שמחה: ועכשו—(מזמר)

א—ל—י—הו ה—נ—ביא

א—ל—י—הו ה—ת—ש—בי (וכו'. מחוללים.)

המורה: (בא. התלמידים מפסיקים לרגע ממחוללם) שלום לכם, תלמידי!
הריני מברך אתכם בחג שמח, תלמידי היקרים!

התלמידים: שלום, שלום, זדונגו המורה! גם אתה תברך בחג
שמח! (מכניסים גם את המורה למחולל ומסתובבים עוד זמן מה.)

המורה: עכשו, תלמידים, נעבר אל סדר היום. היום לנו חמשה-
עשר-בשבט. בארץ ישראל מתחילים בעת הזאת לבלב
כל עצי פרי, ולכן מצוה עלינו היום לטעם מפרותיהם
ולקדם בברכה. האם הביאו התלמידים כל אחד
עשרים גרושים?

התלמידים. כן. כן. הנה. בבקשה.

המורה: חכו נא, חכו. מתירא אנכי, כי הסכום יגדל יותר
מדי. הבה נחשב: שלשים תלמידים יש במחלקתנו
וכל אחד הביא עשרים גרושים. לכמה עולה זה
ביחד?

התלמידים: מחשבים על אצבעותיהם, מכרזים) חמשה! ששה!
שבעה וחצי!

המורה: חמש פעם עשרים—כמה? (התלמידים מרימים יד) אתה!

אחד התלמידים: מאה! זהוב אחד!

המורה: וכמה פעמים חמש בשלושים?... את!

אחת התלמידות: שש! ששה זהובים!

התלמידים: ששה זהובים! ששה זהובים יש לנו! מה רב הוננו!

המורה: הסו נא, תלמידים. יש לי הצעה. זהעכשו נצנצה מחשבה זו במוחי. היינו: לחלק את כספנו הרב הזה בינו ובין קופסת קרן-הקימת לישראל! (מחזאת כפים) הלא אם חפצים אנו באמת, שבארץ ישראל יפרחו וינצו עצי תמר וחרובים, הרי צריכים אנו מתחלה להשתדל, שישתלו שם, ומי יתן לנערי ישראל את היכלת לקנות שתילים רכים וליפות בהם את פרדסיהם? הלא הקפסא הזאת! המסכימים אתם, תלמידי?

התלמידים: כן! כן! ודאי! מסכימים!

המורה: וכי מה טוב לנו יותר: לאכל ולהנות מזה שנטעו ראשונים, או לנטע בעצמנו?

התלמידים: בעצמנו! בעצמנו!

המורה: כל פרוטה ופרוטה, שנוריד היום לקפסא זו, סופה להחלף בנטע חי ורך, היושב לו בהרוחה בחק אדמתנו הקדושה, יונק את לשדה השמן, עולה, משגשג, פורח ונושא פרות לדורות, לדורות...

התלמידים: יחיו השתילים הרכים בארץ ישראל! הידד!

המורה: ובכן המסכימים התלמידים להצעת?

התלמידים: כן! כן! את כל כספנו! את הכל! את הכל!

המורה: הא כיצד? את כל הכסף? ואנחנו מה?

התלמידים: כן! כן! את כל כספנו! את הכל! את הכל!

המורה: אשרי הדור שהגדולים נשמעים לקטנים. הריני מאשר

להשמע הפעם לכם, תלמידי היקרים! נוריד נא את כספנו לתוך הקפסא ונברך על זה גופא ברכת "שהחינו".

ה ת ל מ י ד י ם . טוב ! טוב ! טוב !

ה מ ו ר ה : (נר:ש) עולים אתם, תלמידי, עלי, על מורכם, במסירותכם לעמנו ולארצנו, כי אני הצעתי את המחצית האחת ואתם באתם והוספתם גם את המחצית השניה. לכו נא בכוחכם זה והגדילו לעשות לטובת האידיאלים הגדולים של עם ישראל. מובטחני שלא אחד מכם יהיה מבוני ארצנו הקדושה ושלא אחת מכן תהיה אם וגבורה בישראל תחת גפני המושבות החדשות בארצנו. ברוכים אתם לי, תלמידי היקרים, וברוך יהא חלקכם בחיי עמנו... הנני מאשר הפעם... (מוחה דמעות).

ה ת ל מ י ד י ם : הידד ! הידד ! יחי המורה שלנו ! הידד ! (מרימים אחד את רעהו).

ה מ ו ר ה : בשורה, בשורה, תלמידים. (עומד בראש השורה. כל אחד מוריד מטבע לתוך הקפסא. חוץ משמחה ונחמה, העומדים בסוף השורה).

ה מ ו ר ה : (אל שמחה) שמחה, אם אין לך כסף להוריד, אל נא תתביש. כי ד' דורש ללבו של האדם ולא לכיסו. האם אמא לא נתנה לך היום עשרים גרושים ?

ש מ ח ה : לא, אדוני המורה.

ה מ ו ר ה : קורא אני בעיניך, כי בלבך אתה מסור לעמך ולתורתו ודבר זה טוב לקופסה זו מעשר מנות כסף. (לנחמה) הגם את, נחמה, לא הבאת ? (נחמה כופפת את ראשה לארץ) אל נא תצטערי, תלמידתי, קפסתנו התעשרה היום בהון רב, ואם את לא השיגה ירך הפעם לתרם לה את תרומתך, הנה בטוח אני בך, כי לא מרע לב עשית את הדבר הזה. עכשו תלמידים נברך כלנו:

שהחינו וקימנו והגיענו לזמן הזה! הידד!

(התלמידים מרימים זה את זה וקוראים: הידד! אחר הם עומדים סחור-סחור לקפסא, מסתובבים ושרים).

התלמידים: טוב לחיות

טוב לחיות

בארצנו... (וכו')

(צלח באה לצלצל. התלמידים מושכים גם אותה לתוך המעגל. אחר היא משתמסת מהם ומצלצלת).

המורה: עכשיו, תלמידים, נסורה נא כלנו אל המחלקה ואספר לכם כיצד חוגגים נערי ישראל את החג הזה בארץ ישראל.

התלמידים: טוב! טוב! (יוצאים כלם. חוק מצלה ונחמה).

צלח: ההוללות תקפתם הפעם למעלה ראש... לא קויתי שרגלי הזקנות עוד תוכלנה לצאת במחול... ח-ח-ח, שובבים, פוחזים... (לנחמה) ואת, נחמה'לי, עצובה את לי היום... הבה ואקנה את חטמך... אין נערה ישרה כמותך בכל העולם כלו... (יוצאת).

נחמה: (מתקרבת אל הקפסא) סלחי לי, קפסתי, על שהעלבתיך הפעם... (מלפפתה) מה אהבתיך, חמדתי! מי יתן ויכלתי לתרום עבורך את כל גופי, את עצמי, את כלי... היום נשארתי לך חייבת... כל התלמידים תרמו לך, ורק אני לבדי נעדרתי... עדי בשמים, כי לא מזדון עשיתי את הדבר הזה. סלחי לי, הה, סלחי לי, קפסא קדושה!... (מוחה דמעות. מסתתרת מפני האורח הבא).

אליהו הנביא: (בא. על בגדיו הלבנים הוא לבוש מעיל שחור).

שלום לבית הזה ושלום לכל הגרים בו.

ברכת אלוהים תשכון בבית הזה ולמתלוננים בצלו.

(נושא כפיו למרום).

מה טבו אהליך יעקב, משכנותיך ישראל!
 שלות-השקט ומנוחת נעימים תלין בצל קורותיהם.
 תורת ד', חכמה ודעת, יוסיפו להם לוית חן וחסד.
 יהי רצון, שאורם יאיר למרחוק ונוגה להם ממרומים.
 יראה הדרם על בני עמיותפארתם על דורות ישראל.
 מי כאן אתי בבית? (דומיה) נחמה, נחמה, הראיני
 את מראיך!

נחמה: (יוצאת ממחבואה) הנני, זקני הטוב.

אליהו הנביא: שלום לך, בתי. ברכתי תלוך על דרכי חיך.
 נחמה: תודה לך, סבא.

אליהו הנביא: ולמה נפלו פניך, יונתי? דמעת ילדה מישראל
 עולה בעיני הקדוש=ברוך-הוא בד בבד עם פרק אחר
 מפרקי נעים זמירות ישראל. למה תבכי, בתי?

נחמה: העלבתי את קפסת ה"קרן קימת", סבא טוב, העלבתי מאד.
 אליהו הנביא: במה, בתי?

נחמה: אהה, זקני הטוב, גדול עוני מנשא! ... אני... אני...
 (מריח עיניה לארץ) אבל הגד נא לי, סבא, מי אתה
 ומאין תבא?

אליהו הנביא: (מסיר מעליו את מעילו. אזור רחב על מתניו. שופר
 תקוע לו מתחת לאזניו).

אליהו הנביא אנכי. אל תתפלאי, בתי, ואל תפחדי.
 את דבריכם שמעתי ואת מעשיכם ראיתי ואבא להשכיך
 את ברכתי בבית הזה. כי מאז נבחרתי בפקדת שוכן
 מרומים למבשר הגאולה, זה לי כשלשת אלפים שנה
 שלבי ונפשי נתונים נתונים לצאצאי עם ישראל,
 הזוריים בכל קצוי תבל, אשר כל אחד מהם — תקוה,

וכל אחת מהם — חלום! תחזקנה הידים הקטנות,
המקרבות את הגאולה, ויאמץ הלב הרך, ההונה חבה
לה... (מטה און קשבת ללמודים במחלקה. בנגון של גמרא). רבי
חלפתא בן דוסא איש כפר חנניא אומר: עשרה שיושבין
ועוסקין בתורה, שכינה שרויה ביניהם, שנאמר:
אלוקים נצב בעדת אל. (בהתלהבות).

לבי, לבי לכם, גוזלי חרכים!
ליוני-זיו צחורות בנקיקי הכפים נדמיתכם כלכם...
אור, לבן, יפי, רך ואהבה ימלא לבי הזקן,
המחדש את נעוריו לשמע קולכם המרגין!
יברככם ד' וישמרכם, זרע הקודש!
שלא תחול בכם עינא בישא
לגול אתכם מעדרכם;
שלא תשלטנה בכם רוחות זרות,
המסתובבות בחלל העולם כלו,
ואורבות לכם מן הפנות!
שתשארנה נשמותיכם לשרות
בצל כתלי אהלי יעקב
עד יבא היום של נחמה! ... (דומיה)

נחמה, גשי נא אלי. (מתקרבת) נחמה שמך ונחמה
מביעות עיניך... (נושק לה במצחה) הגידי נא לי מה
תשאלי נפשך, בתי, ואמלא כרגע. (דומיה) התחפצי
בעושר וגדולה?

נחמה: לא, זקני הטוב, מורי למדני כי "יש עושר שמור
לבעליו לרעתו".

אליהו הגביא: התבקשי לך חן ויופי?

נחמה: לא, זקני הטוב, מורי למדני כי, שקר החן והבל היופי".

אליהו הגביא: התשאלי נפשך בגדים, עדיים וקשורים?

נחמה: לא, זקני הטוב, מורי למדני כי "ביום ההוא יסיר ד' את תפארת העכסים והשביסים והשהרנים".

אליהו הנביא: ואלי יש את נפשך חכמה ודעת?

נחמה: גם זה לא, זקני הטוב. מורי למדני כי "יוסיף דעת יוסיף מכאוב".

אליהו הנביא: גם אמנם, כבר חכמת, בתי... ובכן הודיעני נא את, מה זה תשאלי נפשך?

נחמה: יראתי, זקני הטוב...

אליהו הנביא: דברי, דברי, בתי, כי לבי פתוח לפניך.

נחמה: קץ...

אליהו הנביא: ידעתי גם ידעתי את מאוייך, פעושה, אכן אין קץ בלי עת.

נחמה: מורנו ספר לנו, כי בידך, זקני הטוב, לבשר את הקץ... הנה בשופר הזה... הנה היא שאלתי ובקשתי: לתקע עכשו...

אליהו הנביא: שאלתך, בתי, יוצאת מחוץ לגבולות יכלתי. שופר זה קולו לא ישמע כל זמן שלא יהא הדור זכאי, כלו, כלו... הנה, פעוטתי. (תוקע בשופר; נשמעת רק נהימת-לחש) כי תועות עוד שיות נדחות במדבר החיים האפלים ואין העדר שלם... אבל שמע שמעתי את דבריך, כי תחשקי נפשך לתרום את עצמך, את כלך לטובת הגאולה, ואבא למלא את חפצך. הורד אורידך לקופסא זו, ועלית משם מחדשת בכנפי נחמת הגאולה... וראו אותך בני עמי וענו ואמרו ברטט: כל עוד מקום לנשמות טהורות כמוך וחכרותיך ביננו — מקום גם לנחמת הגאולה ביננו!

(מרים את מטהו. דפן אחת של הקופסא נפתחת. נחמה נכנסת לתוך הקופסא. נעלם)
(צלה מצלצלת. המורה בא. אחריו כל התלמידים. מחוללים מסביב לקופסא ושרים "בארץ ישראל". המורה עומד באמצע ורואה, כי שמחה לועס איזה דבר).

ה מ ו ר ה : שמחה, גשה נא אלי. ראיתי בידיך חרוב. הגידה נא לי, מאין באו אלה לך ?

ש מ ח ה : (משפיל ראשו) קניתי, אדוני המורה.

ה מ ו ר ה : מתי קניתי ?

ש מ ח ה : היום בבקר. (בוכה)

ה מ ו ר ה : אל תבכה, שמחה. עכשו מתברר לי הדבר, מדוע לא תרמת היום לטובת קופסת קרן-הקימת יחד עם חבריך ; הוצאת את כספך עוד מבעוד בקר. ובכן, הגידה נא לי : מה קניתי בכספך ?

ש מ ח ה : חרובים.

ה מ ו ר ה : ועוד ?

ש מ ח ה : שקדים.

ה מ ו ר ה : ועוד מה ?

ש מ ח ה : אגוזים.

ה מ ו ר ה : תלמידים ! יש לי הצעה : למען תת את היכלת לשמחה לתקן את עותתו, נרשה לו להוריד לתוך הקופסא את חרוביו, את שקדיו ואת אגוזיו.

התלמידים. טוב! יפה! טוב!

(שמחה מוסר למורה את הפרות, המורה מורידם לתוך הקופסא-
פתאים מתפרץ מתוך הקופסא מטר של חרובים, אגוזים ושקדים
ונופל לארץ).

התלמידים: מה זאת? מה זאת? חרובים! שקדים! אגוזים!
חרובים!... הבה נא נלקטה!... (לוקטים בששון וגם המורה עמהם

המורה: אבל היכן נחמה?

התלמידים: נחמה היכן היא?

(נחמה מופיעה מתוך הקופסא מלמעלה. שתי כנפים צמחו לה
מאחוריה. בידה השמאלית דגל לבן-כחל ובידה הימנית היא מראה
קדימה. הקופסא מתמלאת אורה. ביחוד מאירה מתוכה באותיות-
אש המלה "נחמה". נחמה בעצמה מאירה בשלל גונים, התלמידים
והמורה נשארים כתקועים על מקומותיהם בלי נוע). המסך.

סבת התרפ"ו. וילנה.

מנשה שני.

הנפשות:

מנשה.

שרה. משרתת בבית.

להקת מלאכים, דב ועזר.

מנשה השני.

(הלצה) (*).

חדר הילדים : מטה, שלחן, כסא ועוד.

מנשה שב מבית הספר. כלו אומר אי סדרים ופזור נפש : גף
כובעו מוסב אחורנית, שרוול אחד ממעילו לבוש עליו והשני —
תלוי באויר. ככה גם שרוולי מכנסיו, שהאחד מהם תקוע במגף
וחשני — ממעל למגף. ילקוטו—על לבו. על הילקוט נמצא לוח
קטן ועליו כתוב : „מנשה II שב הביתה“.

נכנס ברעש. אחריו מתפרצת שרה הזקנה ; בידה עגה משוחה בחמאה,
שרה : מחבל שכמותו ! עדיין לא הספיקה רגלו לדרך על מפתן
הבית וכבר מלא את כל החדרים טיט ורפש ! הא לך לאכל,
מזיק קטן.

(*) הוצגה בהצלחה גדולה מאד שלש פעמים במשך שנה אחת בתיאטרונים „פלס“
ו„טיאטרון עממי“ ע"י התלמידות של ב"ס לבנות שע"ש אסתר רובינשטיין
וילנה, תרפ"ו.

מנשה: ש—ש—ש... אל נא בחפזון! הרי גלוי וידוע לפניך.
 כי טרם אכתב כאן על הלוח "מנשה II אוכל", איני יכול
 לקחת...

שרה: יחולו כל צרותי על ראש כל משנאי, רבוננו של עולם!
 (מניחה את העגה על השלחן ויוצאת).

מנשה: קצתי בחיי מפני זקנה זו! אם תשאר בביתנו עוד ימים
 רבים, למה לי חיים? לדידה הכל אסור: אין לרקד על
 רגל אחת, אסור למשך בזנב החתול, אי אפשר לנגע בכותל,
 הם מלהזכיר לשבת על הספה, עוד יום ותאסר עלי גם את
 הרגימה באבנים על כלביו של יאן! הופך אני את העולם!
 וכלום לא הפך ד' את סדום ואת עמורה ואת אדמה ואת
 צבויים? ואת יריחו? תאמרו: היו רשעים, וכי שרה זו
 איננה מרשעת, מה? הוי, הוי, אלמלי יכולתי להפך את שרה
 זו — אי, אי, אי! (מסיר מעליו את הלוח ומניחו על השלחן, את
 הילקוט על הכסא, את כיבועי-מתחת לשלחן ואת מעילו הוא זורק לארץ.
 יושב על הילקוט) עכשו מה צריך אני לעשות? (חושב, סוטר
 במצחו) שכחתי... שוב שכחתי? הלא המורה ציה לשכח את
 ה"שכחתי"? (מסתכל בלוח) הנה כאן כתוב: מנשה II שב
 הביתה. ובכן? כבר שבת. עכשו מה? (חושב, סוטר במצחו)
 שוב שכחתי... ומה שכחתי? ה? הנה דא עקא, שאני שוכח
 אפילו מה שכחתי... אפס הן עוד הערב גדול לפני, אשב
 נא ואציר דבר מה על הלוח. (חושב) מה צירו היום בבית
 הספר? שלחן? פרח? גמל? שכחתי... נו, מילא. אציר עכבר.
 (מציר) מה נהדר הכראה הזה! אכן, מציר גדול הנני, מאין
 כמוני, ואנכי לא ידעתי! ועכשו, עכשו אעשה ממנו אגס.
 מצין! קחהו וברך עליו "בורא פרי העץ"! ועכשו, עכשו
 אהפכהו לעץ. טוב ויפה. אכן גדולים מעשי מנשה! עכשו
 אפרש עליו רקיע, ככה, ועכשו, עכשו אהפך את כל העולם
 כלו בחדא מתתא, ממש כמהפכת אלהים את סדום ואת

עמורה! האח, מה טוב ומה נעים להפך את כל העולם כלו
 ברגע אחד! (חושב) אבל מה צריך אני... שכחתי... אבל מה
 שכחתי?! (סוטר במצחו) שכחתי...

שרה: (נכנסת) מנשה, אמא שואלת, אם גמרת כבר לאכל את
 ארוחת הערב.

מנשה: מה? לאכל? תיכף, תיכף. הריני כותב על הלוח ומתחיל
 לאכל.

(שרה פונה את עצמה לצאת, אבל מנשה מושכה בכנף שמלתה: ט פ ר ר ר...)

שרה: הניחה לי, הניחה, שובב!

מנשה: טפררר... לא אניח, עד שתגידי לי מה ששכחתי!

שרה: הניחה לי, הניחה, בן שובב ופוחז! שכחת להיות נער טוב!
 הניחה לי תיכף, כי אם אין, אספר... (משתמטת מפניו ויוצאת)

מנשה: ח, ח, ח! היא "תסנפר"! (יושב, כותב על הלוח: מנשה ||
 אוכל. לועס) העגה הזאת נאפתה על ידי האופה של פרעה
 מלך מצרים, לכן היא מלאה חורים, חורים... יוסף זה יושב
 בבית הבור, בבית הסוהר, ערום ויחף, רעב וצמא, ושומע
 חלומות על דבר כוסות יין וסלי חורי מלאים עגות... רהמנות,
 רחמנות, צר לי עליו מאד... (קם) עכשו די. כלום צריך אני
 לאכל עד שתתפקע בטני? אמא תגער בי? יש עצה
 למנשה... (טומן את השאר מתחת לכר במטה) עכשו מה אני עושה?
 שכחתי... אבל מה שכחתי?! נו, רבוננו של עולם, על הלוח
 כתוב: מנשה השני אוכל. ועכשו מה? אכן צדקו דברי
 המורה: גלגלת מלאה נערת של פשתן...

שרה: (באה בדלת) אמא שאלה, אם למדת כבר את השעורים למחר.

מנשה: את השעורים? תיכף, תיכף... (הפך לתפש בה שוב, אבל
 היא נמלסת והוא נופל מלא קומתו ארצה) ח, ח, ח! (קם) נו, ובכן,

לבלי לשכח: את השעורים, את השעורים, את השעורים...
 (כותב על הלוח: מנשה לומד שעוריו, יושב על הילקוט) הנה מה טוב
 ומה נעים לשבת על גבי הילקוט הזה! רך, ממש, כדונג... (שר)
 תאמר: אהיה סוחר — אין לי כל סחורה,
 שמא תאמר: רבי — לא למדתי תורה,
 הוי מזלי מזל רע... (מפסיק)

ובכן, מה צריך אני?... (מסתכל בלוח) את השעורים. ובכן,
 היכן ספרי? ומחברותי? וילקוטי? מה זאת? היכן ילקוטי?
 זוכר אני ברור שהביאותיו הנה, ובכן, היכן הוא? (סוטר
 במצחו פעם בידו הימנית ופעם בידו השמאלית) היכן ספרי? ומחברותי?
 ועטי? וקלמרי? וסרגולי? וילקוטי? שכחתי... אולם הפעם
 לא אוזז מן המקום הזה עד שאזכר! לא! ויעבר עלי מה!
 בי נשבעתי, שלא אוזז מן הכסא הזה, עד שאזכר! (מסתכל
 מסביב) הבה נא אזכרה: היכן ספרי? ה? ומחברותי? ועטי?
 וסרגולי? וילקוטי? ה? (מעתיק את עצמו יחד עם הכסא ממקום
 למקום ומחפש) הגם כאן אין? וכאן? הגם כאן אין? רבונו של
 עולם! הילקוט איננו ואני אנה אני בא? אם לא אמצא את
 ספרי, הרי אשאר מחבר לכסא הזה לנצח. הלא נשבעתי!
 הה, מזלי מזל רע!... וכיצד אלך מחר לבית הספר בלי
 ספרים? ומה יאמר לזה המורה? שוב גערת המורה, צחוק
 התלמידים, עמידה בפנה, בוש וחרפה עד אין קץ... (מחפש.
 מצליף שוב על מצחו) ובכן, היכן ספרי? ומחברותי היכן הן?
 ועטי? וקלמרי? וסרגולי? וילקוטי?...

שרה (באה) מנשה... מנשה, מה לך? היצאת מדעתך? (מנשה ממשיך
 את שלו)
 מנשה!!

מנשה: (בקול בוכים) שרה? גשי נא אלי, שכחתי! הטובה...

שרה: (אינה זזה ממקומה) וכי מה עלה שוב על דעתך, פוחז?

מנשה: (מתקרב אליה יחד עם כסאו. בקול בוכים) אנא, שרה חמדתי, חוסי נא, מלטי נא, רחמי נא עלי... הריני מבטיחך, כי אם תבואי עכשו לעזרתי, שוב לא אקניטך עולמית. נשמתי, יפתי, חמדתי...

שרה: וכי מה קרה לך, פוחז? שוב שכחת?

מנשה: (משפל את ראשו) אמנם כן, שרה, שכחתי, שכחתי, וגדולה מזו עשיתי, כי נשבעת, שלא אזור מן הכסא הזה, עד שאמצא... הה, מזלי מזל רע! עכשו הריני מחבר לכסא הזה, צמוד אליו, כאסיר הזה לנצח, ל—נ—צח—!... (בוכה) רחמי נא עלי, שרה, חוסי נא עלי... לנצח, לעולם, לצמיתות, נצח, סלה, ועד... הוי, מה אמלל אנכי!

שרה: (מתקרבת אליו) הכבר נוכחת, שובב, עד היכן יביאוך תעלולך?

מנשה: אנא, שרה הטובה, סלחי לי אך הפעם.. הלא עיניך הרואות, כי נתון אנכי בצרה גדולה... הה, עזרי נא, הצילי נא, מלטי נא... (נישקה בידה)

שרה: וכי מה שכחת הפעם?

מנשה: את הכל שכחתי, שרה, את הכל... ה? מה שכחתי? תניני נא... רגע אחד... (בחרון לעצמו) מה שכחת, כסיל? מה שכחת, פתי?... כן! נזכרתי, שרה, זכרתי מה ששכחתי, אבל שכחתי מה שזכרתי...

שרה: טפו, רבונו של עולם! מה אתה חפץ ממני?

מנשה: (תופסה בידה) שכחתי, שרה, את כל ספרי, את כל מחברותי, את ילקוטי, את הכל, את הכל::

שרה: נו, אבא לעזרתך אך הפעם ואוכח עד כמה אתה יכול לעמוד בדבורך. (מחפשת)

מנשה: תראי ותוכחי, כי גם מנשה יכול להיות גער הגון.

(שרה מחפשת מוצאת, אבל מעמידה פנים כאלו עדיין לא מצאה).

שרה: ובכן, מנשה, אתה מבטיחני — מה?

מנשה: שלא אקניטך שוב, חמדתי, שלא אצער את אבא ואת

אמא, שלא אתגרה אפילו בחתול...

שרה: ובקול אמא תשמע?

מנשה: כן! אמן!

שרה: ואת שעורריך תלמד בעוד מועד?

מנשה: ודאי! אמן ואמן!

שרה: ובבקר תלך ישר מביתך לבית הספר?

מנשה: כמובן, ישר.

שרה: ואת העולם שוב לא תהפך?

מנשה: כן, כן... כלומר: לא, לא! בחיי ראשי...

שרה: ראה נא, מנשה, והביטה! איני מבקשת ממך כל שבועה,

מפני שלא נאה בכלל לילד שכמותך להשבע. אבל חרות נא

על לוח לבך את הבטחותיך אלה. כי קרקדך למה הוא דומה?

לפשטידא שמנה, ההולכת ונמסת מאליה על גבי חפנכא...

הנה ילקוטך. (מראה באצבעה)

מנשה: ילקוטי? איפה? איני רואה...

שרה: הרי אתה בעצמך יושב עליו!

מנשה: אני? תחתי? ובכן, עכשו מה יהא בי? הרי אסור לי

לזוז ממקומי! רבנו של עולם, מה יהא היום בסופי?!

שרה: אל תבכה, פתי. (מוציאה מתחתיו את הילקוט. מנשה נופל ארצה)

חדל לך משגעונותיך היום. עליך עוד ללמד את כל שעוריך.
הלא הבטחת זה עכשו, הרים וגבעות". (יוצאת)

מנשה: (קם על רגליו) האח, נשתחררתי! ארקדה נא הפעם, כי
הגדיל ד' את חסדו עמדי! הפ! הפ! ארימה נא את עצמי!
(קיפץ) הידד! הידד! (מתהלך קוממיות כחיל ומזמר)

חושו, אחים, חושו — גרימה פעמינו
טושו, אחים, טושו — לארץ אבותינו. (וכו')

שרה: (באה) מנשה, האם כבר שכחת? הביטה נא וראה את שמחתו
כי גדלה!

מנשה: (מרים אותה) הידד! הידד! עוד נזכה לעוף כצפרים הללו
בימי הסתו ארצה ישראל! הידד! הידד!

שרה: (משתמטת) אבל השעורים מה יהא עליהם?

מנשה: תיכף, תיכף, שרה'לי. (יושב. שרה יוצאת. מקנה את חטמו
בשוורלו. מחפש בילקוטו. משליך לארץ ספרים ומחברות, עד שהוא מוצא
את הספר לעברית. פותחהו) מורה זה אינו חפץ לדעת מכל הפכת
עולם: למד לו ולמד לו עד אין קץ... נו, רבוננו של עולם!
(מעלעל בספר) הנה הסימן. (קורא) "איה אני? מנשה הקטן היה
שכחן גדול. בכל בוקר"... (וכו') ח, ח, ח! (קם) אלו הייתי
אני במקומו, הייתי הופך תיכף את הבית, פשוט, הרצפה
למעלה והתקרה למטה, וממילא היו אז כל בגדי וחפצי עפים
אלי ונופלים לרגלי!... שוטה גדול, במחלת כבודו, היה אותו
מנשה!

קולה של שרה: מנשה, נו?

מנשה: תיכף, תיכף, אני גומר. (יושב, מעלעל) הרי דב... דב זה
רגליו עבות כבולי עץ, ובכל זאת איני מתירא מפניו כל
עיקר. (מאריך לו לשון) כי מי זה ידמה לי ומי זה ישוה לי
בגבורה? רצוני אהפך מיד את הכסא פעם ופעמים. (הופכהו)

ואם יש את נפשי—הריני יכול להפך גם את השלחן. (הופכהו)
 קו ל ה ש ל ש ר ה : מנשה, במה אתה עוסק שם?

מנשה : לא כלום, לא כלום, שרה. אני לומד. (מקשיב. נושא כפיו)
 יתגדל ויתקדש שמייה רבא, שאין זקנה זו הולכת הנה (מעמיד
 את השלחן והכסא) אבל דיי בהכנת שעורי, כבר קצה נפשי
 בהכנות והכנות... נו, ובכן, מה? שכחתי? כה שכחתי?

שרה : (באה) מנשה, הגמרת ללמד את שעוריך?

מנשה : כן, כמובן.

שרה : אם כן, צותה אמא לשכב ולישון.

מנשה : טוב, טוב, תיכף. (שרה יוצאת) אמנם צריך לשכב במטה. (חילץ
 מגף אחד) לאן? הלא חכם אני מאותו מנשה הטפש! (מעמידו
 על מפתן החדר) כאן ודאי אמצאהו: אלך בבקר ואכשל בו. את
 המגף השני? מתחת לשלחן — ממש מול עיני. אז עטי —
 על כובעי: כלום אפשר לשכב לחבש את הכובע? את יד
 עטי—במגף: הרי לא אלך מחר ידף לבית הספר. את
 הספרים — באמצע החדר, את כל בגדי — על המטה, אצלי,
 מתחת לחטמי... את מחברותי אשים תחת הכר על יד העגה:
 כלום אסיח את דעתי גם מאכילה? הנה כי כן, חכם אני
 מאותו מנשה הראשון! עכשו נחוץ לי רק סימן, איך למצא
 למחר בנקל את עצמי. כמובן, אהיה במטה. אבל אחרי כן,
 כיצד אמצא את עצמי ללכת לבית הספר? ואולי אשכח ולא
 אמצא? איזהו חכם? הרואה את הנולד! אותו מנשה הכסיל
 כתב בפזקתו "ואני—במטה", ושם את הפתקא מתחת לכר
 ונכשל, ואני, מנשה החכם, מה אעשה? (חושב) מצאתי!
 מצאתי! (רוקד) ח, ח, ח! מצאתי! מצאתי! אכתב לי על לוחי
 הקטן, מנשה השני—במטה" ואתלה אותו עלי, על עצמי, על גופי,
 על צוארי! (לוקח את הלוח) האח, מה חכמתי! (צובט באזנו) מנשה,

מנשה! אין חכם כמותך בכל העולם כלו... (חושב) אבל איפה הוא הלוח? מה? מה? את? שוב שכחתי? (מחפש. מכה כלוח שבידו במצחו) אי, אי אי! המצח, המצח! נו, נו, לא רע, לא כלום, בא על שכרו: אל ישכח!.. (כותב) מנשה השני במטה. מרים את הכמיכה ושוכב, בינתים נופלים כל בגדיו ארצה. מעבר למטה מזה) עכשו בטוח אני, לכל הפחות, בי... יהי רצון, שאחלם חלומות יפים ונעימים: לא פרות דקות בשר ולא פרות בריאות ושמנות, לא שבלים צנומות ושדופות ולא שבלים מלאות וטובות, כי אם, כי אם מהפכת ד' את סדום ואת עמורה. (ישן)

שרה: (באה ונתקלת במגף) שנה לרשעים — הנאה להם והנאה לעולם... עד שאני זוכה לראות את עיניו סגורות, מתפרצות עיני מהוריהן. (מתאנחת. מכסה אותי מתפללת) יהי רצון, שתהא שנתך עליך ערבה ומתוקה וקמת מחר בבקר מחדש בגופך ובנשמתך... (מתאנחת) ונזכה לגדלך לתורה ולחופה ולמעשים טובים, ועיני ועיני הורייך רואות... (מוחה דמעה) אמן, ולוי וכן יהי רצון. (נושקת לו במצחו. מורידה את השלהבת במנורה. יוצאת). (נכנס מלאך לבן. מעמיד למראשותי הילד פנס-קסם, המסתובב על צירו, וכתוב עליו באותיות-עש "חלמא טבא חזיתא". יוצא) נכנס דב. מריח מסביב. מסתכל בספרים, המתגוללים על חרצפה, והופכם. משמיע קול נהימה דקה. יוצא).

(מנשה מדבר מדי פעם מתוך שנתו: סדום, עמורה, אדמה, צבויים ומלך בלע היא צוער.)

נכנסת להקת מלאכים, מקיפה את מטת הילד ומזמרה "ישנים, ישנים" (*).

(*) כאן הרשות גתונה למנהל המחזה להכניס כל מה שלבו חפץ, ובלבד שיהיו דברים בלתי מצויים. אפשר להכניס גם מחולות בלויות מנגינה חרישית.

(מאיר היום. השעון משמיע שבע שעות. מנשה קופץ מעל המטה).

מנשה: (מסתכל מפניב) הנה בגדי, הנה כובעי, הנה ספרי, הנה המגף האחד והנה השני... ואיה אני? (קורא מעל הלוח) מנשה השני — במטה. (מחפש) ובכן, היכן אני? ה? מה זאת? איה אני? (מחפש וחוזר ומחפש) אינני, אינני... כאלו ירדתי אל ירכתי בור... המ... כתוב מפרש לבן על גבי שחור: מנשה השני—במטה. (גבוך. מחפש) בכן, איה? איפה? (רק מסביב למטה) מנ—שה, אי—פה? האם אכלני הדב? אם הייתי נציב מלח, בהפך ד' את סדום ואת עמורה? (מלקק את כפות ידיו) איני מרגיש כל טעם מלח... (פונה אל הקהל) ואולי שם? הוי, חברי! היש מנשה ביניכם אם אין? אנא, מחמדי, אם יש ביניכם, שכחתי! השני, ימהר נא ויבא תיכף אלי... (גבוך. מתרוצץ הנה והנה) כי השעה עוברת, וסדר-היום גדול: ללבש את הבגדים, לטול את הידים, להתפלל, לאכל, לחזר על השעורים, לרוץ לבית הספר, והעת קצרה... מרן די בשמיא, מה יהא כאן היום בסופי? ענני, אב הרחמים, ענני!... פקח נא את עיני, כשם שפקחת במדבר את עיני הגר המצרית ותרא באר מים... וישמעאל מדוע לא ראה את הבאר? היה פרא אדם! (סופק את כפיו) גם אני, גם אני! (מכה באגרופיו בראשו) שוטה, כסיל, בער, פתי, חמור, פרא אדם, גולם, גבר לא יוצלח, אמלל וחדל אשים... הוי, רבוננו של עולם! (מחפש שוב) כיצד אבדתי כאן היום, לכל הרוחות שבעולם? (מרים את המטה) אין, אין... ארוצה נא אל אמא... הוי, אמי, אמי! אבד כבר מנשה שלך ואיננו...! (חיבש את הכובע לראשו ונוקב את אצבעו בעט) אי, אי, אי! (נוצל מגף אחד לרגלו ומתחיל קופץ על רגל אחת, מפני יד-העט שבו) מה שם? מה שם? איזו הדרך באו שמה קוצים ודרדרים? (רק ונתקל תחלה בספרים, אחר במגף השני, נופל) הוי, אמא, אמא! (קם. רק החוצה) מנשה, מנשה! איכה, איכה? (נעלם)

שרה: (נכנסת, מחמסת) מנשה! איכה?

קולו של מנשה: איכה?! מנשה!

שרה: (מרימה את קולה) אבל — איכה?! מנשה!

קולו של מנשה: (מורס אף הוא) אבל — מנשה! איכה?

כסלו, תרפ"ו.